Vol 40
Nru 205
Lulju - Settembru 2019

L-ART Imqaddsa

RIVISTA BIBLIKA

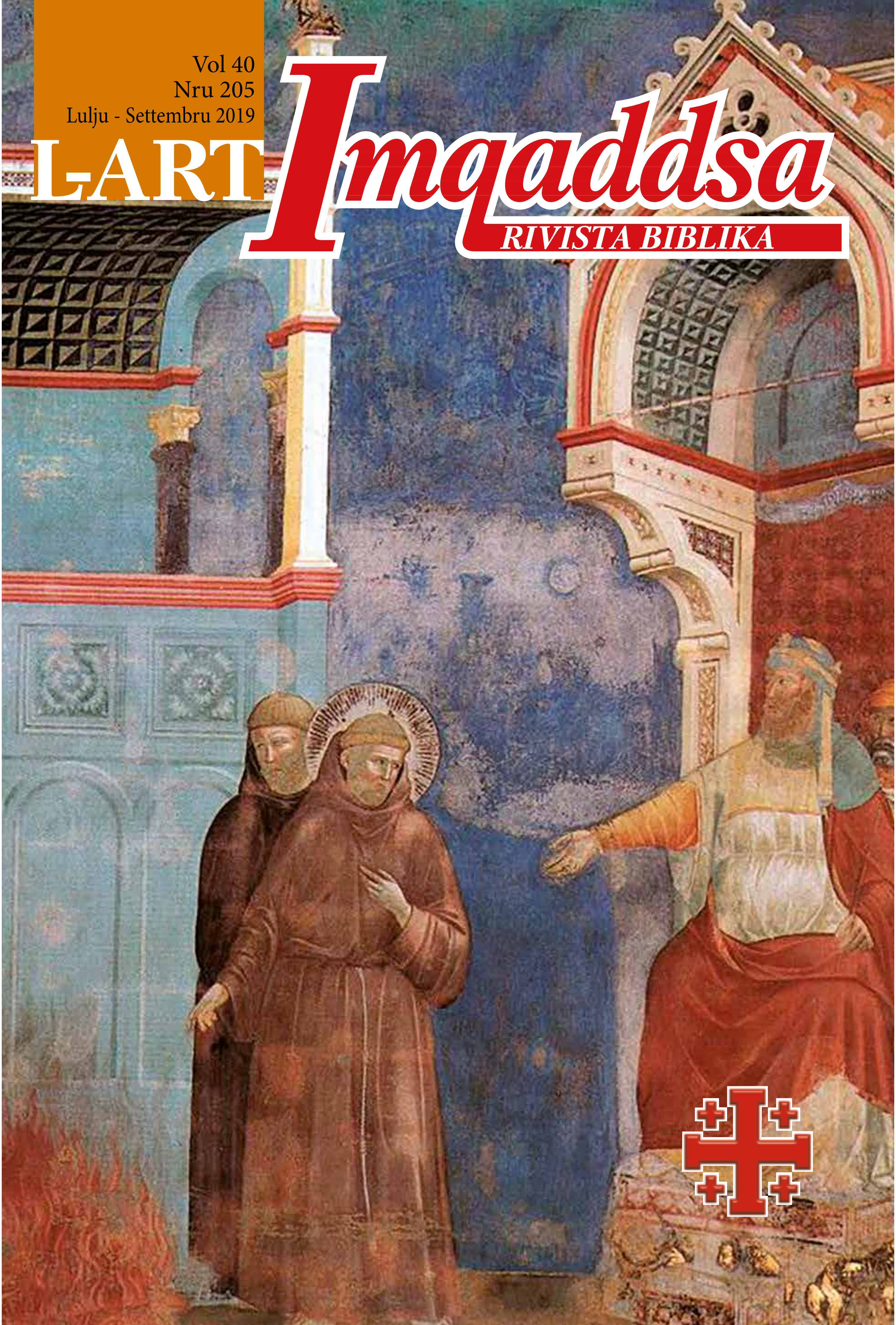

L-Art Imqaddsa

Rivista Biblika
li toħroġ kull tliet xhur
mill-Kummissarjat tal-Art
Imqaddsa tal-Provinċja
Franġiskana Maltija

EDITUR:
P. Twanny Chircop OFM
Kummissarju
tal-Art Imqaddsa

BORD EDITORJAL:
P. Marcello Ghirlando OFM
P. Noel Muscat OFM
Mr. Louis Casha

DISTRIBUZZJONI:
Fra. Lorrie Zerafa OFM

ABBONAMENT:
€10 fis-sena
€15 jew aktar Sostenitur

Kummissarjat
tal-Art Imqaddsa
8, Triq Santa Luċija,
Valletta, VLT 1213
Malta.
Tel: 2124 2254

DISINN U STAMPAR:
Best Print Co. Ltd

Il-Materjal kollu li jidher
f'din ir-Rivista
huwa Copyright ©
tal-Kummissarjat tal-Art
Imqaddsa u l-Edizzjoni
TAU, 2019

comalt@ofm.org.mt
www.ofm.org.mt

Qoxra Quddiem:
Giotto, San Franġisk quddiem is-Sultan, Bażilika S. Franġisk, Assisi (1297-1300)

Werrej

6

15

21

26

6 San Franġisk fl-Art Imqaddsa (iii) (1219 - 2019)

15 Is-Simboliżmu tal-Ġisem tal-Bniedem fil-Kultura Bibblika

21 L-Intimità ta' Mosè ma' Alla tissarraf f'qadi (3)

26 Pietru u Pawlu Fejqan mir-Rabja

36 Marta u Marija fl-Evanġelju skont San Ġwann

36

Editorjal

ta' Patri Twanny Chircop ofm

San Franġisk fl-Art Imqaddsa

Għall-okkażjoni tal-festa ta' San Franġisk t'Assisi, fl-4 ta' Ottubru, sejrin isiru ċelebrazzjonijiet speċjali f'Ġerusalemm, organizzati mill-Kustodja tal-Art Imqaddsa, biex jitfakkar it-800 anniversarju minn mindu San Franġisk żar il-Postijiet Qaddisa wara l-laqgħa tiegħu mas-Sultan tal-Eġittu Al-Malik Al-Kamil, fl-1219. Għal dawn iċ-ċelebrazzjonijiet se jieħdu sehem diversi personaġġi u studjużi ta' fama fil-qasam storiku, fosthom il-Kardinal Leonardo Sandri, Prefett tal-Kongregazzjoni tal-Knejjes Orjentali.

L-iskop taċ-ċelebrazzjonijiet se jkun fuq kollox biex isiru konferenzi ta' natura xjentifika fuq il-bidu tal-preżenza Franġiskana fl-Art Imqaddsa. Nafu, minn dokumentazzjoni storika ċerta, li l-ewwel patrijiet rifsu l-Art Imqaddsa fl-1215, meta ġie bħala pellegrin Fra Eġidju ta' Assisi. Imma l-preżenza stabbli fil-belt kapitali tar-Renju Latin ta' Ġerusalemm, jiġifieri l-port ta' Akri, fuq il-kosta tal-Palestina, tmur lura għall-1217, meta San Franġisk bagħat hemmhekk lil Fra Elia ta' Cortona u l-ewwel grupp ta' patrijiet. Dawn waqqfu kunvent fil-belt Kruċjata. Kien hemmhekk li San Franġisk niżel l-art meta qasam il-baħar fl-1219 biex imur mal-Ħames Kruċjata lejn Damietta fl-Eġittu.

Għalkemm il-Fonti Franġiskani tas-seklu 13 ma jsemmux li San Franġisk reġa'

...editorjal
San Franġisk fl-Art Imqaddsa

għadda mill-Art Imqaddsa fi triqtu lura lejn l-Italja, wara l-laqgħa tiegħu mas-Sultan tal-Eġittu, hemm tradizzjoni qawwija li ssostni li, fil-fatt, San Franġisk kellu żmien biżżejjed biex iżur il-Qabar ta' Kristu u l-Postijiet Qaddisa l-oħra. Ix-xhieda hi tardiva. Jagħtihielna Fra Angelo Clareno, awtur tal-hekk imsejħa "Kronaka tas-Seba' Tribulazzjonijiet tal-Ordni tal-Minuri", miktuba fl-1326, jiġifieri mitt sena wara l-mewt ta' San Franġisk. Clareno jgħid ċar u tond li San Franġisk qala' minn għand is-Sultan il-permess li jivvjaġġa liberament fit-territorji tiegħu u seta' jidħol jitlob fil-Bażilika tal-Qabar ta' Kristu mingħajr ma jħallas il-ħaraġ li l-Musulmani kienu jitolbu lill-Insara.

Diversi storiċi ma jaċċettawx il-kliem ta' Clareno bħala storikament veri, għas-sempliċi raġuni li kien hemm projbizzjoni papali taħt piena ta' skomunika għal min imur pellegrinaġġ fl-Art Imqaddsa u jagħti l-flus lill-Musulmani li kienu jaħkmuha biex jidħol jitlob fil-Qabar ta' Kristu jew f'Betleħem. Madankollu, storiku Franġiskan famuż bħalma kien Girolamo Golubovich, jinsisti li San Franġisk kien irċieva minn għand is-Sultan speċi ta' *laissez passer*, biex ikun jista' jivvjaġġa bla periklu u jidħol fil-Postijiet Qaddisa mingħajr ma jħallas flus.

Fatt ieħor interessanti hu li hemm vojt kronoloġiku fil-ħajja ta' San Franġisk, li ma nistgħux nispjegawh jekk mhux li naċċettaw li hu waqaf għal xi żmien fl-Art Imqaddsa. Nafu li San Franġisk iltaqa' mas-Sultan waqt il-perjodu tal-waqfien mill-ġlied f'Settembru 1219, u li mbagħad irritorna l-Italja qabel ma ġie ċċelebrat il-Kapitlu Ġenerali tal-1220. Imma dan il-Kapitlu ma ġiex iċċelebrat f'Pentekoste, kif kien soltu jsir, imma f'San Mikiel, fid-29 ta' Settembru 1220. Mela, dan ifisser li f'Pentekoste ta' dik is-sena San Franġisk kien għadu ma wasalx l-Italja. Fejn kien? Veru li l-vjaġġi dak iż-żmien kienu jieħdu fit-tul, u li San Franġisk x'aktarx waqaf f'xi portijiet tal-kosta tad-Dalmazja qabel ma wasal fl-eremitaġġ ta' Isola del Deserto fil-Laguna ta' Venezia. Imma kien ikun biżżejjed xahar jew ftit aktar biex jirritorna. Mela kollox juri li San Franġisk kellu żmien jieqaf fl-Orjent. Jekk hu rritorna Akri għand il-patrijiet, li kien l-uniku post possibbli biex ikollhom kunvent fl-Art Imqaddsa f'dak iż-żmien, hu seta' telaq biex imur Ġerusalemm u Betleħem, li kienu ż-żewġ Santwarji l-aktar probabbli li wieħed jipprova jidħol fihom biex jitlob. Il-kumplament tas-Santwarji x'aktarx li kienu kollha mġarrfa.

Hemm ukoll fattur ieħor importanti, li se jiġi studjat waqt dawn il-ġranet ta' riflessjoni li se torganizza l-Kustodja. Dan hu l-fatt li San Franġisk juri devozzjoni speċjali lejn il-misteru tat-Twelid ta' Ġesù u lejn il-misteru tal-Passjoni. Fil-fatt, ftit snin wara li rritorna mill-Orjent, fil-Milied tal-1223, San Franġisk ħoloq il-presepju ħaj waqt il-Quddiesa tal-lejl tal-Milied fi Greccio. U fl-14 ta' Settembru 1224, fuq il-Muntanja La Verna, hu irċieva d-don tal-istimmati tal-Mulej Ġesù. Dan hu fattur importanti li jorbot żewġ avvenimenti kruċjali tal-ħajja ta' San Franġisk mal-misteri tal-fidwa li aħna l-Insara mmorru nqimu meta nżuru l-Art Imqaddsa, speċjalment meta nidħlu fil-Bażilika tan-Natività f'Betleħem u fil-Bażilika tal-Qabar ta' Kristu (u fuq il-Kalvarju) f'Ġerusalemm.

L-istudjużi naturalment għandhom kull dritt li japplikaw kriterji xjentifiċi serji għall-indaġini storika tagħhom. Hu veru li ma nsibu xejn dwar xi żjara ta' San Franġisk fl-Art Imqaddsa (ħlief fil-port ta' Akri) fid-dokumenti qodma tal-istorja tal-Ordni. Madankollu nafu li l-istorja ma tinbeniex biss fuq dokumenti. L-istorja tinbena wkoll fuq tradizzjoni ħajja li tgħaddi minn ġenerazzjoni għal oħra. Żgur li l-patrijiet li kienu fl-Art Imqaddsa, fejn kellhom l-ewwel kunvent f'Ġerusalemm fl-1229, tliet snin biss wara l-mewt ta' San Franġisk, kienu jfakkru din il-miġja tal-fqajjar ta' Assisi fl-Art Imqaddsa. Għax, xi skop kien hemm li San Franġisk jaqsam il-baħar mal-Kruċjati, biex jiltaqa' mas-Sultan tal-Eġittu? San Franġisk ma kienx bniedem politiku jew potenti. Ma seta' jitlob l-ebda trattat ta' paċi lis-Sultan. Talbu ċertament li jħallih imur jitlob fl-Art Imqaddsa. San Franġisk mar mal-Kruċjati bħala pellegrin. Dan hu fatt importanti ħafna. Anke l-istess Kruċjati, li kienu suldati armati sa snienhom, kienu jqisu lilhom infushom qabel xejn bħala pellegrini u mbagħad bħala gwerriera. Dik li kienet magħrufa bħala *De recuperatione Terrae Sanctae* (il-kisba mill-ġdid tal-Art Imqaddsa), kienet meqjusa bħala pellegrinaġġ ta' fidi u talb aktar milli gwerra ta' konkwista.

Din it-teżi storika hi importanti biex nifhmu għaliex San Franġisk xtaq imur l-Art Imqaddsa, u għaliex il-Franġiskani fil-Kustodja tal-Art Imqaddsa jridu jfakkru b'mod solenni din il-ġrajja unika.